

Aan B&W en gemeenteraad De Bilt (tav de griffie)

Van Stichting Brigida

Onderwerp: Zonnepark Koningin Wilhelminaweg; aanvullende reactie

De Bilt, 08-04-2021

Geacht college, geachte leden van de gemeenteraad,

Op 10 januari 2021 stuurden wij u een eerste reactie op het voorstel van B&W aan de gemeenteraad om een 'verklaring van geen bedenkingen' af te geven voor een zonnepark langs de Koningin Wilhelminaweg in Maartensdijk.

Na onze reactie heeft de beoogde exploitant IXZon gevraagd om uitstel, maar na een weinig succesvolle overlegprocedure (met omwonenden, met Beng en met ons) wordt het voorstel door u opnieuw voorgelegd.

De Stichting Brigida zou kunnen volstaan met een verwijzing naar onze oorspronkelijke reactie, die wij als bijlage aan deze brief hechten. Er zijn echter een aantal recente ontwikkelingen, waarvan wij menen dat zij bijdragen aan ons dringende advies: géén 'groen licht' voor ontwikkelaar IXZon.

De belangrijkste ontwikkeling signaleren wij in het gemeentelijk beleid. Het gemeentebestuur overlaadt de inwoners van De Bilt sinds een aantal maanden met digitale initiatieven in het kader van 'burgerparticipatie'. In volgorde zagen wij zonneparken, windturbines, woningbouw en de omgevingsvisie langskomen.

Merkwaardig genoeg in die volgorde. Burgers is gevraagd om kansen voor grootschalige energieopwekking en woningbouw aan te geven op digitale 'kanskaarten' alsof de keuze voor de één geen invloed heeft op de mogelijkheden voor de ander. Dat is natuurlijk volstrekt onlogisch. Ruimtelijke ordening verloopt van grof naar fijn: eerst de visie en de randvoorwaarden en daarna de uitwerking. Dus: eerst een (omgevings)visie en dan pas locaties kiezen.

Dat valt ook op te maken uit de toelichting op de gemeentelijke website [doemeedebilt.nl](https://www.doemeedebilt.nl)¹. De omgevingsvisie is volgens deze bron bedoeld om een 'goede balans' te vinden voor alle opgaven waar de gemeente De Bilt voor staat. "Dat zal soms scherpe keuzes vragen".

Ter voorbereiding van de omgevingsvisie is er een 'Basisverkenning omgevingsvisie' uitgevoerd met een lijvige rapportage van 43 pagina's². Tot groot genoegen van Brigida bevat de rapportage een hoofdstuk over landschap, archeologie en cultuurhistorie én een hoofdstuk over natuur, groen en biodiversiteit. De sterkte-zwakke analyses in deze hoofdstukken kunnen door Brigida moeiteloos worden omschreven.

Het is dan ook ronduit teleurstellend dat het gemeentebestuur kennelijk nu al bereid is om 'scherpe keuzes' te maken vóór grootschalige industriële energieopwekking, terwijl aan landschap, natuur en cultuur voorlopig slechts lippendienst wordt bewezen. De zogenoemde 'goede balans' is hier volledig zoek en we missen aandacht voor de 'verrommeling' van ons kostbare cultuurlandschap. Voor de oude gemeente Maartensdijk weegt dit aspect extra zwaar omdat het overgrote deel van het

¹ Zie <https://www.doemeedebilt.nl/de+omgevingsvisie/default.aspx>

² Zie <https://www.doemeedebilt.nl/documenten/HandlerDownloadFiles.ashx?idnv=1924869>

ruimtebeslag van zonneparken, windturbines en woningbouw dreigt neer te dalen op het oostelijke deel van het Noorderpark.

Ook in de landelijke politiek zijn er ontwikkelingen. Het College van Rijksadviseurs pleit al sinds 2019 voor een verbod van zonnepanelen op natuur- en landbouwgrond³. In een recente uitzending van Nieuwsuur⁴ werd de actualiteit van dit advies nog eens onderstreept met steun van hoogleraar energietransitie Jan Rotmans.

Niet voor niets wil inmiddels een meerderheid van de Tweede Kamer meer landelijke regie op de ruimtelijke ordening in de vorm van de terugkeer van een minister van VROM⁵. In het licht van de lopende kabinetsformatie, waar zo'n terugkeer gestalte zal krijgen, misstaat het de gemeente De Bilt niet om terughoudend te zijn.

Last but not least wijzen wij u op de schimmige financiële constructies bij een groot deel van de gerealiseerde zonneparken. Grote partijen creëren een vechtmarkt waarin meer dan een miljard aan subsidie wordt toegekend (2019: € 1,09 miljard), waarvan de helft naar het buitenland verdwijnt (2019: € 506 miljoen)⁶. De slechte ervaringen van BENG⁷ met IXZon zouden ook voor De Bilt een sterk signaal moeten zijn.

Het standpunt van de Stichting Brigida blijft daarom: géén 'groen licht' voor ontwikkelaar IXZon. Wij pleiten voor een moratorium op zonneparken en windturbines totdat de omgevingsvisie is vastgesteld.

In dit specifieke geval van een zonnepark zien wij ook weinig urgentie, omdat het uitstel volop benut kan worden voor alternatieven op de laagste trede van 'de constructieve zonneladder'⁸. Dit biedt de gemeente fantastische kansen om voorloper te zijn op het gebied van kleinschalige energieopwekking op daken. Er zijn nog legio ongebruikte daken van stallen, loodsen en andere bedrijfsgebouwen. Om maar niet te spreken over de ongebruikte daken van woningen. Bijkomend voordeel is dat voor de financiering echt creatief werk verricht kan worden, samen met de lokale energie-coöperaties BENG en Het WEI. Wellicht is dit een manier om de doelstelling van financiële participatie en tenminste 50% lokaal eigendom wél te bereiken.

Wij wensen u veel wijsheid toe.

Namens de Stichting Brigida

Frans Poot, voorzitter.

---

³ Het college bestaat uit de Rijksbouwmeester en de Rijksadviseurs voor de fysieke leefomgeving. Met het rapport 'Via Parijs, een ontwerpverkenning naar een klimaatneutraal Nederland' adviseert het college om niet alleen te kijken naar het verminderen van de CO₂-uitstoot, maar te kiezen voor maatregelen die op de lange termijn en vanuit integraal afgewogen keuzen maximaal bijdragen aan de omgevingskwaliteit.

⁴ Zie <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2369275-stop-met-zonneparken-en-leg-zonnepanelen-op-daken.html>

⁵ Zie <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/politiek-wil-minister-van-ruimtelijke-ordening-weer-terug~b11d9766/>

⁶ Zie AD 16 januari 2021; De nieuwe melkkoe. Waar ooit de tarwe groeide wordt nu goud geoogst.

⁷ Mail van BENG aan de raadsgriffie dd vrijdag 26 februari 2021.

⁸ Zie https://www.natuurenmilieufederaties.nl/friksbeheer/wp-content/uploads/2019/01/De-constructieve-zonneladder_NMFs.pdf

BIJLAGE

Aan B&W en gemeenteraad De Bilt (tav de griffie)

Van Stichting Brigida (www.stichtingbrigida.nl); namens deze Frans Poot, voorzitter

Onderwerp: Zonnepark Koningin Wilhelminaweg

De Bilt, 10-01-2021

Geacht college, geachte leden van de gemeenteraad,

De Stichting Brigida staat op de bres voor landschap en cultureel erfgoed in het gebied tussen Utrecht en Het Gooi. Vanuit die taak heeft de stichting zich de afgelopen tijd gebogen over de gemeentelijke ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn en om – in dat kader – over te gaan op grootschalige energieopwekking door middel van zonnepark en windturbines op Biltse en Maartensdijkse bodem.

Stichting Brigida is zich bewust van de noodzaak van een energietransitie en heeft in het najaar 2020 daarom besloten om op dit onderwerp een evenwichtige en constructieve visie te ontwikkelen. Daarbij waren we voornemens om eind januari een notitie te presenteren met onze bevindingen. Na de feestdagen werden wij verrast door de agenda van de Commissie Openbare Ruimte en de Gemeenteraad, waarin wordt voorgesteld om komende week te besluiten over een ‘verklaring van geen bedenkingen’ voor een zonnepark langs de Koningin Wilhelminaweg in Maartensdijk. Omdat voor ons niet duidelijk is welke – al dan niet onomkeerbare – gevolgen dit besluit zal hebben, hebben wij besloten om onze concept paragraaf over de IXZon-plannen om te zetten in een brief, zodat wij u in ieder geval vóór de besluitvorming kunnen informeren. Wij hopen u de complete en afgewogen notitie uiterlijk begin februari te kunnen presenteren.

Het valt ons op dat de komst van zonneparken en windturbines in onze gemeente als een onontkoombare ontwikkeling worden gepresenteerd. Al in 2017 had de gemeente De Bilt haar eigen energieakkoord, dat is omgezet in de zgn. ‘Routekaart Energieneutraal De Bilt 2030’⁹, waarin windmolens en zonnevelden worden aangeprezen als ‘bewezen succesvolle manieren om op korte termijn voldoende energie op te wekken’. Daarnaast valt ons op dat bestaande afwegingskaders, zoals de Gedragscode Zon Op Land¹⁰ en het recente onderzoek Energielandschappen RES-U16 (Ontwerpend onderzoek naar bouwstenen voor energietransitie in het landschap)¹¹ niet gebruikt lijken te worden.

In ieder geval zijn deze afwegingen voor ons onzichtbaar en dat roept een groot aantal vragen op, die wij – als pleitbezorger voor ons historisch landschap en ons kostbare cultureel erfgoed - graag aan u

---

⁹ Zie <https://www.debilt.nl/wonen-en-bouwen/projecten/zon-en-windenergie>

¹⁰ De gedragscode Zon op Land; zie <https://hollandsolar.nl/u/files/energie-samen-a4-klik-hr.pdf>

¹¹ Zie <https://www.energieregionutrecht.nl/publicaties/default.aspx#folder=1612281>

hadden willen stellen. Voor Brigida zijn dit géén ‘NIMBY-vragen’. Alle opties zullen onderzocht moeten zijn, vóórdát het plaatsen van zonneparken en windturbines in ons landschap als onontkoombaar wordt gepresenteerd. De resultaten van dat onderzoek dienen met de bevolking gedeeld te zijn om draagvlak te creëren. Dat kan onzes inziens uit oogpunt van zorgvuldig bestuur niet (alleen) worden overgelaten aan particuliere initiatiefnemers.

In december 2019 heeft ontwikkelaar IXZon een plan ingediend voor een zonnepark langs de Kon. Wilhelminaweg onder de titel ‘Landschapsplan (sic) Zonnepark N417 Achterwetering’¹². De gemeente De Bilt geeft ruim baan aan deze ontwikkelaar, getuige de volgende passage op de website: “Tot vaststelling van het zon- en windenergiebeleid door de gemeenteraad wordt géén ruimte geboden aan nieuwe initiatieven, met uitzondering van het reeds lopende initiatief langs de A27 bij Achterwetering.”

In essentie gaat het plan om 10 ha zonnepanelen met een hoogte van 1.80 meter vanaf de oprit van de A27 tot voorbij huis Persijn. De brochure van IXZon besteedt minder dan 20% van de tekst aan zonnepanelen en de rest aan landschappelijke inpassing en ecologie. Daarbij wordt overdrijving niet geschuwd. De nieuwe en bestaande bomenrijen worden op de schetsen stelselmatig kroon-aan-kroon getekend, referentiefoto’s van elzensingels tonen een ondoordringbare houtwal en de bloemrijke graslanden worden uitsluitend gemaaid om het de das naar zijn zin te maken. Bij Stichting Brigida ontbreekt de kennis om gedetailleerd op de ecologische en biologische gevolgen van het plan in te gaan. Wij volstaan slechts met een verwijzing naar een rapport van de Wageningse Universiteit (WUR)¹³, waarin staat dat de wetenschappelijke onderbouwing van dit soort schetsen, in het algemeen flinterdun is. Er wordt uitgegaan van algemeenheden (“na 25 jaar wordt het zonnepark verwijderd en kan de grond weer zijn oude bestemming krijgen”) zonder dat effecten en maatregelen specifiek in de context van zonneparken getoetst zijn. Ten aanzien van zonneparken bestaan er nog altijd belangrijke ecologische kennislacunes.

De kern van onze vragen over het plan van IXZon gaat natuurlijk over de overwegingen om een groen, natuurlijk gebied te vervangen door een blauw of zwart, spiegelend, industrieel bouwwerk. Het begint er al mee dat de locatie niet voldoet aan het al genoemde advies van de U16-studie, waarin kansen worden gezien voor zonneparken op plaatsen “waar het weidse uitzicht al beperkt is”, bijvoorbeeld direct achter (lint)bebouwing. De gekozen locatie biedt wel degelijk weids uitzicht en

(lint)bebouwing is ver weg. Die weidsheid is ook van historisch belang in relatie met de ontginningsgeschiedenis van ons landschap, de monumentale waarde en de geschiedenis van Huis Persijn en het industrieel erfgoed van onze bekende spoorbogen.

Volgens de brochure van IXZon gaat het om een installatie waar je overheen kunt kijken, maar dat neemt niet weg dat de onderste helft van het uitzicht geen groen landschap is, maar een blauw

¹² Zie: <https://www.ixzon.nl/achterwetering/landschapsplan-30-12.pdf>

¹³ Literatuurstudie en formulering richtlijnen voor een ecologische inrichting van zonneparken in de provincies Groningen en Noord-Holland: <https://edepot.wur.nl/468240>

toonbeeld van techniek, industrialisatie en grootschaligheid. Een vreemd, grootschalig element in een cultuurhistorisch kostbaar landschap.

Het inbrengen van nieuwe elementen in een voorheen homogeen (weide)landschap draagt enorm bij aan de 'verrommeling' van de publieke ruimte. Daarbij werken oppervlakte innemende structuren (zoals zonneparken) het sterkst¹⁴.

Aan de oostzijde van de Kon. Wilhelminaweg heeft deze verrommeling al gezicht gekregen in het bedrijventerrein bij Groenekan, het aanhangwagen en dieplader bedrijf bij de oprit van de A27 en het bedrijventerrein in Maartensdijk. Wij vrezen dat het zonnepark het startpunt zal zijn voor nog meer oprukkende bebouwing.

Financiële participatie

- **Energie coöperatie** en **IX Zon** gezamenlijk eigenaar.
- Onderstaand de beoogde (financiële) **doelstelling**.
- De looptijd van de obligatie is tussen de 10 en 15 jaar

Verdeling vermogen:	
Totaal investering	Circa € 8.0 miljoen
Vreemd vermogen	Circa € 6.8 miljoen
Inleg eigen vermogen Zonnepark(15%)	Circa € 1.2 miljoen
Inleg energiecoöperatie en IX Zon (50-50)	Circa € 600.000,-
Verwacht rendement obligatie(s)	3,5 – 4,5 % op inleg
Beheervergoeding*	0,8%

*Beheervergoeding voor een Crowdfundingsplatform wordt afgehaald van het verwachte rendement.

23-09-2020 Informatie Energiecoöperatie Maartensdijk 13

In september 2020 kreeg het 'landschapsplan' plotseling een heel ander gezicht. Bij een presentatie in Groenekan verscheen de titel Energiecoöperatie Maartensdijk in beeld¹⁵. Plotseling kunnen de inwoners van Maartensdijk mede-eigenaar worden, want "lokaal eigendom is een eis en doelstelling van de gemeente de Bilt".

Deelnemers kunnen obligaties kopen van € 250 per stuk en worden dan gezamenlijk voor 50% eigenaar van het zonnepark. In plaats van plaatjes van een mooi landschap kregen de bezoekers plotseling financiële plaatjes te zien.

Ook over de financiële aspecten zal de Stichting Brigida in dit stadium geen inhoudelijke bijdrage aan de discussie leveren, maar we stellen op hoofdlijnen wel een aantal vragen bij deze ontwikkelingen:

- In de eerste plaats herhalen wij hier de vraag om inzage/inzicht in de gemeentelijke afwegingen ten aanzien van de cultuurhistorische en natuurhistorische waarden, toegespitst op dit plan in dit landschap. Wat doet de gemeente met de Gedragscode Zon op Land en het onderzoek Energielandschappen RES-U16?
- Daarnaast hebben wij dringend behoefte aan informatie over de rol van de gemeente bij dit particulier initiatief. Waarom een uitzonderingspositie voor dit project van IXZon? Waarom de eis van lokaal eigendom?
- Welke rol speelt de gemeente binnen de coöperatie? Welke eisen worden er gesteld aan de besluitvorming binnen de coöperatie? Wie ziet toe op de waardering van cultuurhistorische en landschappelijke waarden versus economisch rendement?

¹⁴ Zie: <https://www.pbl.nl/publicaties/Verrommelinginbeeld>

¹⁵ Zie: <https://vereniginggroenekan.nl/PDFs/20200917-Energieco%C3%B6peratie-Achterwetering.pdf>

Tot slot.

De Stichting Brigida zet zich in voor het behoud van de natuur- en cultuurhistorische waarden van het landschap tussen grofweg Utrecht en het Gooi. Duurzaamheid hoort daarbij en de noodzaak van energietransitie ook, maar altijd met groot respect voor de natuur, het landschap en ons cultuurhistorisch erfgoed.

Wij vinden dat de gemeente De Bilt zich zou moeten concentreren op haar kerntaak namelijk bescherming van deze leefomgeving. Daarin past het dat de gemeente zich bezighoudt met kleinschalige energieopwekking en -besparing bij particulieren en bedrijven, maar niet met grootschalige, industriële energieopwekking.

Gezien het grote aantal openstaande vragen verzoeken wij u dringend om op dit moment géén zonnevelden toe te staan. Zolang draagvlak en opbrengst onduidelijk zijn, is het veel te vroeg voor 'groen licht' aan ontwikkelaar IXZon.

Namens de Stichting Brigida

Frans Poot, voorzitter.